

Prof. Dr. Semih BASKAN İle Bir Söyleşi

Söyleşiyi Yapan: Prof. Dr. Ali ÖZDEN

A. Ö. Sayın Prof. Dr. Semih Başkan, nerede doğdunuz, ilk ve orta öğretimizi nerede tamamladınız, çocukluk çağı ve üniversite öncesi eğitim yıllarınızdan unutamadığınız ve sizde iz bırakan sosyal ve kültürel olaylardan söz eder misiniz?

S. B. 1947 yılında Ankara'da doğdum. İlköğrenimimi Sarar İlkokulu'nda, ortaöğrenimimi Namık Kemal Ortaokulu'nda ve lise öğretimimi ise Ankara Atatürk Lisesi'nde tamamladım. Çocukluk çağı ve üniversite öncesi eğitim yıllarından unutamadığım ve bende iz bırakan sosyal olayların başında 27 Mayıs 1960 ihtilali ve onun öncesi ve sonrası yaşanan süreçler aklıma gelir. Bir tarafta rahmetli teyzemin eşi eniştem Demokrat Parti Milletvekili olarak görev yaparken, öbür taraftan da rahmetli amcam Kurmay Yarbay olarak Türk Silahlı Kuvvetleri'nde o sancılı dönemde görev yapmakta idi.

A. Ö. Ülkemizde bugün yürütülmekte olan ilk ve orta öğretimin iyileştirilmesi için ne gibi önerileriniz vardır?

S. B. Ülkemizde bugün yürütülmekte olan İlk ve Ortaöğretimin iyileştirilmesi için yegâne önerim bizlerin okuduğu dönemdeki sistemin yeniden uygulamaya geçmesidir. Yurt ve vatan sevgisi, büyüklere saygı, küçüklere sevgi, bunun yanı sıra ülkenin olanaklarını zorlamadan verimli kullanmak bizim o dönemdeki eğitimde aldığımız önemli kazanımlar olmuştur.

A. Ö. Tıp fakültesini nerede okudunuz, Sizi tıp fakültesinde okumaya yönlendiren nedenleri söyleyebilir misiniz?

S. B. Tıp Fakültesi'ni Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde okudum. 1971 yılında bu fakülteden mezun olarak aynı fakültenin Genel Cerrahi Kliniği'nde uzmanlık eğitimine başladım. Beni Tıp Fakültesi'nde okumaya yönlendiren nedenlerin başında insanları sevmek, onlara hizmet etmek ve sağlıklarına kavuşturmak gibi düşüncelerin etkili olduğunu söyleyebilirim.

A. Ö. Bugün mevcut olan tıp eğitimi ile sizin zamanınızdaki tıp eğitimi karşılaştırmanız gerekse neler söylersiniz?

S. B. Bugün mevcut tıp eğitimi ile bizim zamanımızdaki tıp eğitimi karşılaştırdığımız zaman en büyük farklılığın hekim-hasta ilişkilerinde olduğunu söylememiz gerekir. Bugün daha popüler bir tanımla "iletişim becerileri" bizim dönemimizden daha üst düzeydedir. Bugün ilerleyen tıbbi teknoloji ile hekim hastasından uzaklaşmakta, normal bir hikâye alma ve fizik muayene yapmadan bir sürü laboratuvar ve görüntüleme yöntemleri ile tanı koymaya çalışmakta, adeta hastaya elini değdirmeden işlemleri tamamlamaya çabalamaktadır.

A. Ö. Akademik kadroların oluşturulmasında bundan elli yıl önce uygulanan yöntemlerle bugün uygulanan yöntemler arasında ne gibi farklılıklar vardır?

S. B. Akademik kadroların oluşturulmasında bundan 50 yıl önceki yöntemlerle şimdiki yöntemler arasında büyük farklılıklar bulunmaktadır. O dönemlerde öğretim üyesi olan hocalarımız beğendikleri öğrencilerin kendi yanlarında ihtisas yapabilmelerine daha stajyerlik döneminde karar verirdi. Bu kararların çoğunluğu yerinde ve doğru kararlar olup seçilen öğrencilerin büyük çoğunluğu daha sonra öğretim üyesi olarak büyük başarılarla imza atmışlardır. Günümüzde artan hekim sayısı ile birlikte 1987 yılı Eylül ayından itibaren kısaca TUS olarak tanımlanan Tıpta Uzmanlık Sınavları uygulamaya konulmuş ve bunun sonucunda sizin tanımadığınız ve bilmediğiniz bir kısım doktorlar kliniğinizde eğitime başlamaya gelmişlerdir. Uzmanlık sonrası dönemde de beğendiğiniz genç meslektaşlarımızı ileride akademik kariyer yapmak için klinikte tutabilme şansınız Mecburi Hizmet Kanunu ile elinizden alınmıştır.

A. Ö. Bundan elli yıl önce öngörülen akademik hedeflere ulaşılabilmiş midir?

S. B. Bundan 50 yıl önce öngörülen akademik hedeflere ulaşılabilmiş midir sorusunu yanıtlayabilmemiz çok zordur. Bir taraftan her gün yenilerinin açılmasıyla Tıp Fakültesi sayısı 72'ye ulaşırken, buralarda istihdam edilecek genç öğretim üyelerinin ve elemanlarının bulunmasında ve yerleştirilmelerinde akademik kriterlerin ne kadar geçerli olduğunu yanıtlayabilmek çok zordur. Son yıllarda yapılan Doçentlik Sınavları da yavaş yavaş istenen amaçlardan uzaklaşmaya başlamıştır.

A. Ö. Uzmanlık eğitiminizi nerede tamamladınız, sizi gastroenterolojiye yönlendiren faktörler nelerdir?

S. B. Genel Cerrahi Uzmanlık Eğitimi 1971-1976 yılları arasında Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Genel Cerrahi Anabilim Dalı'nda tamamladım. Gerek uzmanlık eğitimim süresinde gerekse daha sonraki dönemlerde Gastroenteroloji ve Gastroenterolojik Cerrahi ana uğraş alanlarımızdan birisi olmuştur. Yetiştirdiğim Klinikte bu konuda çok değerli hocalarımızın bulunması ve Gastroentoloji Kliniği ile sıcak ve güzel ilişkiler benim bu alana ilgimi sürekli kılmıştır. 1991 yılında Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde Dekan olarak göreve başladığım dönemde Genel Cerrahi Anabilim Dalı bünyesinde uygulamaya koyduğumuz Üniteleşme kavramı daha sonraki yıllarda pek çok Tıp Fakültesi ve Eğitim Hastanesi'nde örnek bir model olarak benimsenmiştir.

A. Ö. Uzman hekimlerin bilgi ve görgüsünü arttırmak için Amerika, Avrupa ya da Japonya gibi ileri ülkelere gitmesi gerekir mi? Bu ülkelere gitmek ne gibi yararlar sağlar? Akademik yaşamı seçenler için yurt dışı tecrübesi şart mıdır?

S. B. Uzman hekimlerin bilgi ve görgülerini arttırmak için Amerika Birleşik Devletleri, Avrupa ya da Japonya gibi Tıpta ileri ülkelere gitmelerinin yararlı olacağı inancındayım. Bunun gerçekleşmesi için tek koşulun önceden programın iyi belirlenmesi, yurda döndükten sonra Kliniği'ne, Fakültesi'ne ve ülkesine yararlı sonuçlar getirecek çalışmalarda yer alması olmalıdır. Bu koşul her akademik yaşamı seçen için olmazsa olmaz bir koşul olarak kabul edilmemekle birlikte tercih edilen bir yol olarak genç araştırmacılara tavsiye edilmelidir.

A. Ö. Mevcut hükümet üniversitelerde tam gün çalışmayı esas alan yeni bir uygulamaya karar vermiştir. Tam günün başarılı olabilmesi için neler yapılmalıdır?

S. B. 39 yıllık bir hekim olarak mesleğe başladığım ilk günden bugüne kadar tam gün çalışan bir hekim ve öğretim üyesi olarak, tam günü savundum. Ancak iş başındaki hükümetin getirdiği uygulamanın bu şekliyle aynen 1978 yılında Rahmetli Başbakan Bülent Ecevit ve zamanın Sağlık Bakanı Dr. Mete Tan'ın getirdiği Tam Gün Yasası gibi uzun soluklu bir yasa olmayacağı inancındayım. Her zaman olduğu gibi bir yasal düzenleme getirilirken tarafların görüşleri dikkate alınmadığı zaman getirilen bu uygulamaların yaşam süresi hep kısıtlı kalmıştır.

A. Ö. Türkiye'de hala tıp fakültelerinde genel cerrahi kavramı geçerliliğini sürdürmektedir, gastrointestinal sistem cerrahisi hala yaşama geçmemiştir. Bu konuda düşünceleriniz nelerdir ve Türkiye'de yaklaşım nasıl olmalıdır?

S. B. Türkiye'deki pek çok Tıp Fakültesi'nde ve Sağlık Bakanlığı Eğitim Hastanesi'nde Genel Cerrahi kavramı uzmanlık eğitiminde geçerliliğini korumaktadır. Bunun bir istisnası olarak Sağlık Bakanlığı Türkiye Yüksek İhtisas Hastanesi'nde Gastrointestinal Cerrahi Uzmanlık Eğitimi verilmektedir. Söyleşinin başında da değindiğim üzere aslında Genel Cerrahi Uzmanlık Eğitimi veren büyük Kliniklerde bir ünite olarak Gastroentolojik Cerrahi'nin çalıştırılabilmesi mümkündür. Bunun yanı sıra geçen yıl yürürlüğe giren yeni Tıpta Uzmanlık Yönetmeliği doğrultusunda Bilim Dalı haline dönüştürülerek bu eğitim verilebilir. Ankara Tıp Fakültesi Genel Cerrahi Anabilim Dalı da Genel Cerrahi bünyesinde Gastro-

enterolojik Cerrahi Bilim Dalı'nın kurulması konusunda Fakülte Kurulu'na yasal başvuruda bulunmuştur.

A. Ö. Gastrointestinal Sistem Cerrahisinin tüm tıp fakültelerinde yaşama ana dal olarak geçirilip;

a. Karaciğer – Safra yolları Cerrahisi

b. Pankreas Cerrahisi

c. Mide Cerrahisi

d. Barsak Cerrahisi

e. Anorektal vs.

Yan dallarının kurularak onkolojik girişimlerin de programa dahil edilmesi iyi olmaz mı? Tüm dünyada yaklaşık bu iken neden yerimizde sayıyoruz?

S. B. Gastrointestinal Sistem Cerrahisi'nin tüm Tıp Fakültelerinde Ana Dal olarak yaşama geçirilip sistemlerin örneğin Pankreas Cerrahisi, Mide Cerrahisi gibi alt disiplinlerin yan dal olarak kurulması görüşüne katılmadığımı ifade etmek isterim. Bugün Genel Cerrahi disiplini içinde uğraş alanımızın ancak %25'ini iyi huylu hastalıklar oluştururken, geri kalan %75'ini ise onkolojik hastalar oluşturmaktadır. Dolayısıyla böyle bir uygulama Genel Cerrahi Uzmanlık Eğitiminin tamamen ortadan kalkmasına yol açacaktır.

A. Ö. Gastroenterolojinin hepatoloji, IBH, motilite, endoskopi, girişimsel iledi endoskopi gibi yan dallarının yeni uzmanlık alanı olarak açılım göstermesi konusunda düşünceleriniz nelerdir?

S. B. Tıbbi teknolojinin baş döndürücü bir hızla ilerlemesi ve gelişmesi gerek görüntüleme, gerekse tedavide her geçen gün bu alana invaziv ve non-invaziv metotların girmesine neden olmaktadır. Bu konularda uzmanlaşma bilimin gelişmesine paralel olarak kaçınılmazdır. 1991 yılında Ankara Tıp Fakültesi'nde uygulamaya koyduğumuz sistemin içerisinde bu uygulamanın temel taşlarını görebilmeniz mümkündür. Ancak her bir alan için bir uzmanlık oluşturacak olursak bu tak-

dirde de uzmanlık enflasyonu karşı karşıya kalacağımız kaçınılmazdır.

A. Ö. Türkiye'de özellikle tıp fakültelerinde akademik yaşamın, eğitim ve araştırmanın 21. yüzyıla yaşar bir hale getirilmesi için önerileriniz nelerdir?

S. B. Türkiye'de özellikle Tıp Fakülteleri'nde akademik yaşamın, eğitim ve araştırmanın 21. yüzyıla yaşar bir hale getirilmesi için başta Devletin tüm kurumları ile araştırmaları desteklemesi, bunlara daha geniş fonlar ayırması, AR-GE'ye önem verilmesi, %0.78 olan AR-GE payının OECD ülkelerinin ortalaması düzeyine çekilmesi, üniversite sanayi işbirliğinin her alanda geliştirilmesi, genç araştırmacıların yeni patentler bulma konusunda teşvik edilmeleri önerilerimiz olarak sayılabilir.

A. Ö. Üniversitemizde yabancı bilim adamlarının hoca ve yönetici olarak %5-10 oranında yer almasına nasıl bakarsınız?

S. B. Üniversitemizde yabancı bilim adamlarının öğretim üyesi sıfatıyla %5-10 oranında yer almalarının yararlı olabileceği inancındayım. Cumhuriyetimizin kurucusu Ulu Önder Atatürk'ün gerçekleştirdiği 1933 Üniversite Reformu uygulaması örneğinin son derece başarılı olduğu bilim çevrelerince bilinen bir gerçektir. Bunun benzeri bir modelin 21. yüzyıl Türkiye'sinde uygulanmasında hiçbir sakınca yoktur. Ancak bu yabancı bilim adamlarının yönetici sıfatıyla Tıp Fakülteleri'nde yer almalarının pek çok yasal açmazı beraberlerinde getireceği için uygun olmayacağı düşüncesindeyim.

A. Ö. Genç gastroenterologlara tavsiyeleriniz nelerdir?

S. B. Genç Gastroentologlara, yukarıdaki cevaplarımızda açıkladığımız gibi, hekim-hasta ilişkilerinde etik değerleri ön planda tutarak bilimin ve aklın gerekleri doğrultusunda hastalarını önce teşhis sonra tedavi etmelerini öneririm.

Bana bu söyleşi ile görüşlerimi açıklama fırsatı verdiğiniz için Trük Gastroentoloji Vakfı'nın yayın organı olan Güncel Gastroenteroloji Dergisi'ne en içten teşekkürlerimi sunarım.

Mezopotamya

Silindirik şeklindeki bir Sümer mührünün açılıp düzleştirilmiş baskısı. (MÖ 2000) Muhtemelen ticari alışverişte kimliği belirlemek için geliştirilmiş. Metinde 'Ur-Nusku, Kaka'nın oğlu, tüccar' olarak okunuyor. British Museum, Londra